

Mechanismy participace

Jak zajistit, aby byl váš nápad vyslyšen a úspěšně realizován? Definujte si cíl, zhodnoťte dostupné zdroje (čas, lidské zdroje, technické zdroje) a své silné a slabé stránky – tímto způsobem pochopíte, který participační mechanismus je pro realizaci konkrétního nápadu nejvhodnější.

Sociální sítě – Propagace na sociálních sítích

Sociální sítě vám umožňují upoutat pozornost široké veřejnosti, zaujmout, inzerovat, popularizovat myšlenky, zahajovat debaty, informovat, organizovat atd. Zprávy na sociálních sítích ovlivňují veřejné mínění a přesvědčení a mohou být také velmi silným nástrojem pro vytváření tlaku na osoby s rozhodovací pravomocí. Sociální sítě jsou globální a poskytují také rozmanité formy sdělení.

Výhody

- Rychle vytváříte zprávy, snadno je měníte a nepřizpůsobujete.
- Možnost oslovit široké cílové publikum.
- Schopnost zaměřit se na konkrétní cílovou skupinu.
- Nízké náklady.
- Multimodální zprávy.

Nevýhody

- Interpretace sdělení příjemcem, zejména v nekriticky myslící části společnosti, nedostatek mediální gramotnosti.
- Neschopnost kontrolovat publikovaný obsah, jeho distribuci a vliv manipulátorů.
- Nízká rozpětí pozornosti.
- Velké množství informací, zprávy se rychle mění.
- Dopad algoritmů.
- Tvorba ozvěnových komor.

Příklad

#MeToo je sociální hnutí proti sexuálnímu násilí, sexuálnímu obtěžování a znásilnění. Hnutí povzbuzuje lidi, aby sdíleli své zkušenosti pomocí hashtagu #MeToo.

Tato fráze se na sociálních sítích původně používala kolem roku 2006, ale hashtag #MeToo se používá od roku 2017, aby upozornil na rozsah problému. Poté, co se v říjnu 2017 objevila řada

obvinění ze sexuálního napadení filmového producenta Harveyho Weinsteina, se hashtag pro toto hnutí začal na sociálních sítích rychle šířit.

Otázky

1. Jaký je účel používání sociálních médií?

- a) Pro volbu premiéra
- b) Provést legislativní změny
- c) **Propagovat nebo podpořit myšlenky**

2. Co je potřeba k využití sociálních médií jako participativního nástroje?

- a) Musí mít vzdělání novináře nebo marketingového specialisty.
- b) **Musí mít účet na sociálních sítích a základní digitální dovednosti.**
- c) Musí se stát influencerem

3. Které tvrzení je pravdivé?

- a) **Sociální média nabízejí používání hashtagů, vizualizací a symbolů, které odrážejí podporu určité myšlenky či problému.**
- b) Obsah na sociálních sítích v Evropské unii je podle přesvědčení prezidenta cenzurován
- c) Zprávy na sociálních sítích jsou informativní a neovlivňují názory a jednání lidí.

Diskuse – Zahájení veřejné diskuse

Diskuse je osobní nebo online konverzace, ve které dva nebo více lidí vyjadřují a naslouchají svým názorům, myšlenkám a argumentům na konkrétní téma. Účel diskuse může být různý: vyřešit problém, dospět ke společnému závěru, získat hlubší pochopení tématu nebo jednoduše sdílet zkušenosti a názory. Diskuse jsou jedním ze základních prvků demokratické společnosti, které snižují polarizaci společnosti. Metody podobné diskusi jsou debaty, diskusní kruhy atd., které zajišťují konverzaci a výměnu názorů.

Výhody

- Různé tvary a kanály.
- Možnost oslovit specifickou cílovou skupinu.
- Příležitost podrobně diskutovat o daných tématech, reagovat.
- Osobnost, loajalita, zodpovědnost.
- Snižování stereotypů, předsudků a polarizace.
- Změna přesvědčení a jednání zúčastněných.

- Zvyšování povědomí a informovanosti veřejnosti.

Nevýhody

- Nedostatek demokratické gramotnosti ve společnosti, neúcta, neochota vyslechnout konfrontační názor.
- Časový zdroj.
- Nedostatečně bezpečné prostředí.
- Tvorba ozvěnových komor.
- Musíte být zkušeným vedoucím diskuse a eliminovat logické chyby a manipulaci.
- Nedostatek veřejného povědomí.
- Dominance emocí nad fakty.

Příklad

V současné době probíhají ve společnosti diskuse o výstavbě větrných elektráren, různých otázkách souvisejících s klimatem, právech zvířat atd. Diskuse často iniciují nevládní organizace v dané oblasti, které povzbuzují veřejnost k aktivnímu vyjádření svých názorů na konkrétní otázky.

Otázky

1. Jaký je účel diskusí?

- a) **Zajištění demokratických procesů**
- b) Vnucovat si vlastní názor
- c) Pro okamžité výsledky

2. Jaké jsou předpoklady pro diskusi?

- a) Kritizujeme se navzájem a v konverzaci využíváme mocenských pozic.
- b) Přesvědčujeme sami sebe o své spravedlnosti
- c) **Komunikujeme s respektem, i když s názorem druhého člověka nesouhlasíme.**

3. Které tvrzení je pravdivé?

- a) **Diskuse s disidenty jsou způsobem, jak se vymanit z bubliny filtru**
- b) Diskuse jsou nejčastěji ztrátou času
- c) Smysluplné jsou pouze anonymní diskuse, protože tehdy lidé říkají, co si doopravdy myslí.

Akce - uskutečňte akci, demonstraci, stávkou, flash mob

Účelem akce je upozornit veřejnost na konkrétní problém. Účel akce určuje typ akce – podpůrnou nebo protestní akci. Akce (například demonstrace, flash moby, stávkové demonstrace) jsou způsobem, jak veřejně vyjádřit svůj názor, snahou ovlivnit veřejné mínění nebo vládní politiku, nebo účastníci podnikají přímé akce a sami realizují požadované změny.

Výhody

- Efektivní, sjednocující, poutavé.
- Příležitost dosáhnout široké mediální pozornosti, zejména vizuálně silnými sděleními.
- V paměti zůstávají jen slogany a události.

Nevýhody

- Nekontrolovatelný dav.
- Možná porušení bezpečnostních předpisů.
- Tvorba ozvěnových komor.

Příklad

Demonstrace za záchranu Národního parku Šumava – ekologické organizace, místní obyvatelé i další podporovatelé opakovaně pořádali veřejné akce a pochody na podporu ochrany cenných částí Šumavy. Cílem bylo upozornit veřejnost i politiky na důležitost ochrany přírody a ovlivnit rozhodování o správě národního parku.

Otázky

1. Jaký je účel provedení akce?

- a) Pro rychlé a efektivní řešení
- b) Za konstruktivní prezentaci problému

c) Přilákat pozornost

2. Co je potřeba k provedení akce?

- a) Jasně formulované sdělení
- b) Podpora od politiků
- c) Důvěra, že danou akci podporuje většina společnosti**

3. Které tvrzení je pravdivé?

- a) Pořádání protestů je v demokratické společnosti běžnou praxí - svoboda shromažďování**
- b) Akce mohou provádět pouze velké nevládní organizace
- c) Akce nejsou vhodné pro stydlivé a introvertní lidi

Volby / Hlasování

V demokracii patří moc občanům, kteří si volí své zástupce do obecních a krajských zastupitelstev, do Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, Senát Parlamentu České republiky a do Evropský parlament. V České republice není účast ve volbách povinná a volit mohou občané od 18 let. Přestože je volební účast v některých volbách poměrně vysoká, zejména u mladých lidí bývá zájem o politiku a účast na volbách nižší. Informace o volbách jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra a na portálu volby.cz.

Občané jsou však zváni k hlasování nejen ve volbách. Hlasování se využívá také v místních referendech, participativních rozpočtech, školních parlamentech nebo při rozhodování o různých komunitních projektech. Jde o důležitý mechanismus, který pomáhá zjistit názor většiny a zapojit občany do rozhodování o věcech, které se jich přímo týkají.

Výhody

- Samozřejmě proces vedený profesionály.
- Snadný a krátký proces.
- Důvěryhodný demokratický mechanismus.

Nevýhody

- Nedůvěra veřejnosti, pasivita.
- Dezinformace, vliv populistů.
- Polarizace společnosti.

Příklad

Otázky

1. Jaký je věk pro hlasování ve volbách v Česku?
  - a) 16 let
  - b) 18 let**
  - c) 21 let

2. Kdo je odpovědný za organizaci voleb v Česku?
  - a) Prezident
  - b) Státní volební komise**
  - c) Premiér

3. Které tvrzení je pravdivé?
  - a) Výsledky voleb nemají žádný vliv
  - b) Účast ve volbách je občanskou povinností**
  - c) Výsledky voleb neodrážejí veřejné mínění

Petice

Petice je formální žádost podepsaná jednotlivci, která vyjadřuje kolektivní podporu nebo odmítnutí určitého problému či kauzy. Je to jeden z nejjednodušších a nejběžnějších nástrojů participace, který lidem umožňuje vyjádřit svůj názor a požadovat od osob s rozhodovací pravomocí kroky.

Výhody

- Snadné zahájení a sdílení.
- Dokáže rychle shromáždit velké množství příznivců.
- Zvyšuje povědomí veřejnosti o daném problému.
- Vytváří tlak na osoby s rozhodovací pravomocí.

Nevýhody

- Omezený vliv, pokud není podporován veřejnými institucemi.
- Riziko symbolického, nikoli skutečného dopadu.
- Online petice mohou být ignorovány nebo podceňovány.
- Nezaručuje dlouhodobé zapojení účastníků.

Příklad

V roce 2025 vznikla petice proti jmenování Filipa Turka ministrem životního prostředí. Organizace zabývající se ochranou životního prostředí a část veřejnosti vyjadřovaly obavy z jeho postojů k ochraně přírody, klimatické politice a obnovitelným zdrojům energie. Prostřednictvím petice mohli občané veřejně vyjádřit svůj názor a vyzvat prezidenta a politické představitele, aby při obsazování funkce ministra životního prostředí zohlednili jejich argumenty. Petici podepsaly desítky tisíc lidí a stala se součástí širší veřejné debaty o směřování environmentální politiky v České republice.

Otázky

1. Jaký je hlavní účel petice?
  - a) Vybírat daně
  - b) Získat veřejnou podporu pro daný problém**
  - c) Zvolit politického zástupce
2. Jaká je výhoda petic?
  - a) Vždy zaručují změnu politiky
  - b) Snadno se s nimi začíná a sdílí se**
  - c) Jsou dostupné pouze právníkům
3. Které tvrzení je pravdivé?
  - a) Petice mohou prokázat kolektivní podporu určité věci**
  - b) Petice jsou právně závazné ve všech zemích
  - c) Petice nahrazují parlamentní debaty

Kolektivní podání

Kolektivní podání

Kolektivní podání je formou přímé demokracie. Jedná se o návrh připravený a předložený skupinou lidí nebo organizací s cílem ovlivnit politiku, předpisy nebo rozhodnutí. K předložení kolektivního návrhu osobám s rozhodovací pravomocí je obvykle potřeba získat podporu určitého počtu občanů nebo voličů.

Například ve Slovinsku může 30 000 voličů navrhnout změnu ústavy a 5 000 voličů může navrhnout změnu nebo přijetí nového zákona.

V České republice neexistuje přímý ekvivalent tohoto mechanismu na celostátní úrovni. Občané sice mohou podávat petice, navrhnout místní referenda nebo předkládat podněty zastupitelstvům a úřadům, nemají však možnost přímo navrhnout zákony nebo změny ústavy na základě sesbíraných podpisů, jako je tomu například ve Slovinsku.

Výhody

- Může dát lidem možnost přímo ovlivňovat legislativu a ústavu.
- Zvyšuje legitimitu prostřednictvím kolektivní podpory voličů.
- I když to nebude úspěšné, může to ovlivnit osoby s rozhodovací pravomocí, protože je to způsob veřejné podpory.

Nevýhody

- Časově náročné na přípravu a koordinaci.
- Může vyžadovat právní nebo technické znalosti.
- Riziko, že vás osoby s rozhodovací pravomocí ignorují.

Příklad

Během přípravy Evropské zelené dohody předložilo mnoho nevládních organizací a skupin občanské společnosti společné návrhy s doporučeními týkajícími se politiky v oblasti klimatu a energetiky.

Otázky

1. Co je to kolektivní podání?
  - a) Osobní deník zaslaný politikům
  - b) Společný návrh připravený skupinou lidí nebo organizací**
  - c) Volební lístek ve volbách
2. Jaký je požadavek na předložení kolektivního podání osobám s rozhodovací pravomocí?
  - a) Potřebujete definovaný počet podpisů**
  - b) Potřebujete podporu strany
  - c) Potřebujete peníze na zaplacení podání.
3. Které tvrzení je správné?
  - a) Kolektivní podání představuje společné zájmy a odborné znalosti**
  - b) Kolektivní podání jsou pouze symbolická a nemohou ovlivnit politiku

- c) Kolektivní podání se používají pouze pro lokální problémy

Participativní rozpočtování

Participativní rozpočtování je demokratický proces, ve kterém občané přímo rozhodují o tom, jak bude využita část veřejného rozpočtu. Umožňuje obyvatelům navrhnout, diskutovat a hlasovat o projektech, které mohou zlepšit život v jejich obci nebo městě.

V České republice participativní rozpočty využívá řada měst a obcí. Pravidla se mohou lišit, včetně minimálního věku pro podávání návrhů nebo hlasování. V některých městech se mohou zapojit i mladí lidé od 15 nebo 16 let, jinde je účast podmíněna dosažením věku 18 let.

Výhody

- Zvyšuje transparentnost a důvěru v místní samosprávu.
- Zapojuje občany do rozhodování o jejich komunitě.
- Posiluje místní demokracii.
- Podporuje inovativní řešení místních problémů.

Nevýhody

- Omezeno rozpočtem, který poskytly úřady.
- Riziko nerovné účasti (aktivní občané vs. marginalizované skupiny).
- Vyžaduje silné organizační schopnosti.
- Může u účastníků vyvolat nerealistická očekávání.

Příklad

Město Porto Alegre v Brazílii je považováno za průkopníka participativního rozpočtování. Od roku 1989 obyvatelé rozhodují o částech městského rozpočtu, což inspirovalo podobné iniciativy po celém světě.

Otázky

1. Co umožňuje participativní rozpočtování občanům?
  - a) **Rozhodnout, jaká část veřejného rozpočtu bude utracena**
  - b) Volte politické zástupce
  - c) Schválit národní zákony
2. Jaká je výhoda participativního rozpočtování?
  - a) **Zapojuje občany do rozhodování o jejich komunitě**

- b) Eliminuje potřebu místních samospráv
- c) Zaručuje financování všech projektů

3. Které tvrzení je pravdivé?

- a) **Participativní rozpočtování umožňuje obyvatelům navrhnout projekty a hlasovat o nich**
- b) Participativní rozpočtování se používá pouze ve školách
- c) Participativní rozpočtování nebylo v praxi nikdy uplatněno

Kandidatura ve volbách

Kandidatura ve volbách je participativní mechanismus, který umožňuje jednotlivci aktivně se stát tvůrcem rozhodnutí. Umožňuje občanům nejen volit, ale také reprezentovat svou komunitu a ovlivňovat politiku. V České republice mohou občané kandidovat v různých typech voleb, pokud splňují zákonem stanovené podmínky. V komunálních volbách mohou kandidovat prostřednictvím politické strany, volební koalice nebo také jako nezávislí kandidáti sdružení na kandidátní listině nezávislých kandidátů či sdružení nezávislých kandidátů.

Výhody

- Poskytuje přímý způsob, jak ovlivňovat řízení.
- Umožňuje občanům reprezentovat svou komunitu.
- Podporuje politickou rozmanitost a konkurenci.
- Může inspirovat k občanské angažovanosti mimo jiné.

Nevýhody

- Silná konkurence, nízká šance na úspěch pro nováčky.
- Může vystavit kandidáty veřejné kontrole a kritice.
- Volební systémy mohou zvýhodňovat zavedené strany.

Příklad

Mladá aktivistka Alexandria Ocasio-Cortezová kandidovala v amerických kongresových volbách v roce 2018 a zvítězila nad dlouholetým úřadujícím prezidentem, čímž ukázala, jak mohou do politiky vstoupit nové hlasy.

Otázky

1. Co znamená stát se kandidátem ve volbách?

- a) Umožňuje jednotlivci dělat, co chce
- b) Umožňuje jednotlivci stát se osobou s rozhodovací pravomocí**
- c) Dává jednotlivci pravomoc řídit policejní stanici

Kdo se může stát kandidátem?

- a) Každý dospělý (18+) jednatlivec s podporou politické strany nebo určitého počtu voličů.**
- b) Kandidáty mohou být pouze politici
- c) Každý občan bez ohledu na věk

Které tvrzení je pravdivé?

- a) Kandidáti mohou v případě zvolení přímo ovlivňovat správu věcí veřejných**
- b) Kandidáti se mohou striktně rozhodovat pouze podle stranického pořadí
- c) Kandidatura je omezena na online platformy